

Az eurázsiai hód (*Castor fiber*) újabb előfordulása Somogy megyében

¹LANSZKI JÓZSEF & ²HORVÁTH GYÖZŐ

¹Kaposvári Egyetem, Ökológiai Munkacsoport, H-7401 Kaposvár, Pf. 16., Hungary
e-mail: lanszki@mail.atk.u-kaposvar.hu

²Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Állatökológia Tanszék, H-7624 Pécs, Ifjúság útja 6.,
Hungary, e-mail: Horvath@ttk.pte.hu

LANSZKI, J. & HORVÁTH, GY.: *New occurrence of the European beaver (Castor fiber) in Somogy county.*

Abstract: The protected European beaver, due to results of repatriation programmes, also spontaneously appeared in Hungary. These individuals may reached Hungary from the populations of neighbour countries (Austria, Croatia) by spreading. Occurrence of beaver was only detected in one point, on the watersmeet of Drava and Mura rivers, during monitoring the Somogy county wetlands of Danube-Drava National Park and only one inner-somogy occasion is known. The study is illustrated with 4 pictures.

Keywords: monitoring, Danube-Drava National Park, Drava, Mura, Hungary

Bevezetés

A közönséges hód (*Castor fiber* Linnaeus, 1758) Eurázsiai elterjedésű rágcsláló (MITCHELL-JONES et al. 1999). Kontinensünkön állománya az elmúlt másfél évszázadban számos kedvezőtlen tényező következtében erősen megfogyatkozott. PASZLAUSZKY (1918) a Magyar Birodalom állatvilága /Fauna Regni Hungariae/ említséssel foglalkozó kötetében a közönséges hódról, mint Somogy megyében is előforduló fajról számolt be. A századforduló után azonban sem a megyéből, sem az ország más területeiről már nem ismertek előfordulási adatok, a fajt kipusztultnak tekintették (RAKONCZAY 1990). A hód magyarországi kipusztulása óta eltelt időszak alatt az egykori élőhelyek jelentősen megváltoztak. Ennek ellenére hazánk számos területe még ma is alkalmas a hód megtelepedésére. Ehhez nagymértékben hozzájárulhat, hogy a hód bizonyos esetekben nem passzívan alkalmazkodik az adott élőhelyi viszonyokhoz, hanem átalakítja környezetét (MITCHELL-JONES et al. 1999, BOZSÉR 2004). Feltehetően a sikeres Ausztriai hód visszatelepítéseknek köszönhetően, 1985-86-ban a Szigetközben jelentek meg az első egyedek. 1996-tól megtervezett hód visszatelepítési programokat hajtottak végre Magyarországon (Gemenc, Tisza mente). Az utóbbi években a faj spontán megjelenését már Zala megyében, a Principális csatorna és a Kerka mentén, valamint az ország több folyóján regisztrálták (BOZSÉR 2001, 2004), felbukkanását a Mura mentén is említették (LANSZKI és PURGER 2000).

A védett közönséges hód monitorozása 2000-ben kezdődött a Duna-Dráva Nemzeti Park területén (HORVÁTH 1999), a Dráva folyó Somogy megyei szakaszán. Jelen tanulmány célja a hód Somogy megyei (Dráva, Mura) szórványos előfordulási adatainak közlése.

Anyag és módszer

A hód monitorozása részben a fokozottan védett vidra (részletesebben: LANSZKI 2005), részben a kisémlősök monitorozására (HORVÁTH et al. 2004, 2005) kijelölt Dráva-menti területeken zajlott. Vizsgáltuk a faj előfordulására utaló jeleket, így rágásnyomot, lábnyomot, hódvárat, üregrendszert, gátat, élelemraktárt. A terepbejárások 4, illetve 6 hetenkénti gyakorisággal zajlottak. A magyar területre Órtilos-Szentmihályhegynél belépő Dráva és az itt betorkoló Mura folyó partját fűz-nyár ligeterdő övezi (JUHÁSZ 2004), melyben meghatározó a csigolyafűz (*Salix purpurea*), a fehér fűz (*S. alba*) és a fekete nyár (*Populus nigra*). A Dráva erős sodrású folyó, a Mura lényegesen lassúbb áramlású (IVÁNYI és LEHMANN 2002), valamint a vizsgált szakaszok élőhelyi minőségében is nagy különbségek vannak. Órtilosnál a Dráva meredek partvonalát kikövezték, viszont a Mura lejtős partvonalú folyó, ami a hód spontán előfordulása szempontjából feltehetően jelentős környezeti tényező. A hód előfordulására utaló nyomokat fényképeken dokumentáltuk.

Eredmények és következtetések

A hód előfordulására utaló nyomokat a vizsgált somogyi Dráva szakaszon csak a Mura és a Dráva folyók összefolyása közelében, a Mura mentén regisztráltuk (46°18'É, 16°52'K). Az országhatár és Zala megye közvetlen közelében található terület fokozottan védett, az emberi jelenlét (zavarás) minimális. A hód(ok) táplálkozó helyéül szolgáló kavicsplatót vastagon borítja a finom folyami homokréteg. A partot a Dráván működő vízierőművek tevékenységéből adódó vízmozgások, illetve a Mura áradásai folyamatosan alakítják. Az első hódágásokat 2001. április 15-én figyeltük meg. Ezután legközelebb csak 2003-ban (december 25.) sikerült ismét hódokra utaló friss jelekre bukkanni. 2005-ben több alkalommal (pl. február 26., október 18.) találtunk hódok által megrágott, 1-10 cm átmérőjű fűz gallyakat. Hód lábnyomot 2005. október 18-án a parti homokos iszapban, valamint 2006. január 10-én, havon figyeltünk meg. Egyéb nyomjeleket (pl. üreg, élelemraktár) nem találtunk, illetve hódot nem láttunk.

A 2005-ös évből, de pontosan nem meghatározható időszakból származó hód rágásnyomot (12 cm átmérőjű égerfa) a belső-somogyi Petesalmi halastórendszer partvonalán talált Nagy Tibor, a Vidrapark vezetője. További jelek nem utaltak a hód megtelepedésére.

A hód spontán megjelenése azt mutatja, hogy a Mura, illetve a folyó partszakasza potenciális élőhely a faj számára. A Dráva sebes folyású somogyi szakasza mentén (Órtilos-Szentmihályhegy és Babócsa között) a hód előfordulásának jeleit sem a magyar, sem a folyó horvátországi szakaszán (2004-ben Légrád és Ferdinandovac között, Lanszki, nem publikált adat) nem találtuk. A murai előfordulások alkalmosszerűsége feltehetően a Dráva felső szakaszán működő vízierőművek által okozott jelentős és gyakori vízszint-ingadozásra vezethető vissza. A megfigyelések egy része a szaporodási időszakra esett, azonban nem ismert a területen megjelenő példányok száma. Az alkalmosszerűség arra utal, hogy feltehetően nem a vizsgált élőhelyen nevelnek utódokat, ez inkább csak táplálkozó terület lehet. A kiszámíthatatlanul váltakozó vízállás és a nagy sodrás, valamint a partfal ásására kevésbé alkalmas (kavicsos) szerkezete miatt nem tudnak tartós üregrendszert kiépíteni. A közelben, feltehetően a horvát területen lehetnek üreg, vagy fészekhely kialakításra alkalmasabb partszakaszok és táplálékot biztosító fűzesek. Tisztá-

1. ábra: Hód fadöntése a Mura mellett (Fotó: Lanszki J.)

2. ábra: Hódrágások 1 m magasság felett (Fotó: Lanszki J.)

3. ábra: Hód által kidöntött fa (Fotó: Lanszki J.)

4. ábra: Hód lábnyoma (Fotó: Lanszki J.)

zatlan, hogy milyen telepítésekől származhatnak a Mura-menti hódok, valamint még nem ismert, hogy hol lehet a közelben az utódnevelésre is alkalmas terület.

Köszönetnyilvánítás

A hód monitorozást a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság, és az MTA Bolyai Ösztöndíj Alap támogatta.

Irodalom

- BOZSÉR, O. 2001: Hódok az óvilágban. WWF füzetek 19. Budapest, 1-21. pp.
- BOZSÉR, O. 2004: Az eurázsiai hód (*Castor fiber*) visszatelepítése Magyarországon. Természetvédelmi Közlemények, 11: 567-570
- HORVÁTH, GY. 1999: A Dráva felső szakaszának térségére, emlős objektumokra (Mammalia) kidolgozott monitorozási tervzet. Janus Pannonius Tudományegyetem, Pécs, 1-60 pp.
- HORVÁTH, GY., SÁRKÁNY, H. és MOLNÁR, D. 2004: Kisemlősök közösségi szintű monitorozása két erdei élőhelyen (Bükkháti-erdő - Baranya megye, Lankóci-erdő - Somogy megye). Somogyi Múzeumok Közleményei 16: 421-430.
- HORVÁTH, GY., MOLNÁR, D. and CSONKA, G. 2005: Population dynamics and spatial pattern of small mammal population in protected forest and reforested area. In: Ábrahám L. (szerk.) Biomonitoring along the river Drava in Hungary, 2000-2004. Natura Somogyiensis, 7: 191-207.
- IVÁNYI, I. és LEHMANN, A. 2002: Duna-Dráva Nemzeti Park. Mezögazda Kiadó, Budapest.
- JUHÁSZ, M. 2004: A somogyi Dráva-ártér növényzete. In: Sallai Z. (ed): A drávai táj természeti értékei. Nimfea Természetvédelmi Egyesület, Túrkeve, 20-28. pp.
- LANSZKI, J. 2005: Otter monitoring between 2000 and 2004 in the Drava region (Hungary). In: Ábrahám L. (szerk.) Biomonitoring along the river Drava in Hungary, 2000-2004. Natura Somogyiensis, 7: 169-178.
- LANSZKI, J. és PURGER, J.J. 2001: Somogy megye emlős (Mammalia) faunája. In: Ábrahám L. (szerk.). Somogy fauna katalógusa. Natura Somogyiensis, 1: 481-494.
- MITCHELL-JONES, A. J., AMORI, G., BOGDANOWICZ, W., KRISTUFEK, B., REIJNDERS, P. J. H., STUBBE, M., THISSEN, J. B. M., VOHRALÍK, V. and ZIMA, J. 1999: The Atlas of European Mammals. Academic Press, London, 200-201. pp.
- PASZLAVSZKY, J. 1918: I. Vertebrata. Classis. Mammalia. In: Paszlavszky, J. (ed.): A Magyar birodalom állatvilága /Fauna Regni Hungariae/. A K. M. Természettudományi Társulat, Budapest, 1-43. pp.
- RAKONCZAY, Z. (szerk.) 1990: Vörös Könyv. A Magyarországon kipusztult és veszélyeztetett növény-és állatfajok. Akadémiai Kiadó, Budapest, 55-56. pp.

New occurrence of the European beaver (*Castor fiber*)
in Somogy county

JÓZSEF LANSZKI & GYÖZÖ HORVÁTH

The occurrence of European beaver (*Castor fiber*) along the Drava river in Somogy county (between Órtilos-Szentmihályhegy and Babócsa), in the Danube-Drava National Park, Hungary was monitored by searching direct marks between 2000 and 2006. Beaver presence was only proven in one point by finding chewing marks and footprints along watersmeet of Drava and Mura rivers. Occurrence of beavers was aperiodic, supposedly due to high and erratic fluctuation in water-levels, and due to the gravelly river bank. Spontaneous occurrence shows potential suitability for beavers in the environment of Mura river.